

POSTANOWIENIE

13 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ewa Stefańska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 13 grudnia 2023 r. w Warszawie
zażalenia P.B.

na wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie

z 5 stycznia 2023 r., XXIII Ga 1308/22,

w sprawie z powództwa P.B.

przeciwko C. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

o zapłatę,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 5 stycznia 2023 r. Sąd Okręgowy w Warszawie, po rozpoznaniu apelacji pozwanego C. spółki z o.o. w W. od wyroku Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie z 12 maja 2022 r. w sprawie z powództwa P.B. o zapłatę, uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie dotknięte nieważnością od dnia 12 maja 2022 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla m.st. Warszawy w Warszawie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy wskazał, że zaskarżony wyrok został wydany 12 maja 2022 r. na posiedzeniu niejawnym, na podstawie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz

wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej: ustawa - Covid 19). Przepis ten stanowił, że przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia niejawnego, gdy nie można przeprowadzić posiedzenia zdalnego, a przeprowadzenie rozprawy lub posiedzenia jawnego nie jest konieczne. Zgodnie zaś z art. 15 zzs² przedmiotowej ustawy, jeżeli w sprawie rozpoznawanej według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego postępowanie dowodowe zostało przeprowadzone w całości, sąd mógł zamknąć rozprawę i wydać orzeczenie na posiedzeniu niejawnym po uprzednim odebraniu od stron lub uczestników postępowania stanowisk na piśmie.

Sąd odwoławczy podkreślił, że przytoczona regulacja miała charakter wyjątkowy, co sprawia, że jej stosowanie musi być ściśle. Wszelkie czynności sądu, które ograniczają przewidziane w niej minimalne gwarancje procesowe dla stron bez właściwej podstawy prawnej, nie znajdują aksjologicznego usprawiedliwienia i skutkują rażącym naruszeniem art. 15 zzs¹ ustawy. Zdaniem Sądu Okręgowego, analiza akt sprawy prowadzi do wniosku, że Sąd Rejonowy w istocie nie zastosował art 15 zzs¹ ustawy – Covid19 i nie przeprowadził wszystkich wymaganych czynności, pomimo że formalnie powołał się na ten przepis. Postanowieniem z 12 maja 2022 r. Sąd Rejonowy rozstrzygnął o niektórych wnioskach pozwanego. Wydał również postanowienie o rozpoznaniu sprawy z pominięciem przepisów o postępowaniu gospodarczym. Jednocześnie tego samego dnia sąd na posiedzeniu niejawnym wydał wyrok w sprawie. Sąd Rejonowy nie odebrał zatem ostatecznych stanowisk stron w sprawie ani nie zamknął rozprawy. Co więcej, w aktach brak jest zarządzenia przewodniczącego o skierowaniu sprawy do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym. Sąd Rejonowy nie uzasadnił przy tym, dlaczego nie było możliwe kontynuowanie rozprawy odroczonej bez terminu 21 października 2021 r. lub wyznaczenie posiedzenia jawnego w trybie zdalnym. Czynności procesowe sądu doprowadziły zatem - w ocenie Sądu Okręgowego - do pozbawienia pozwanego możliwości obrony jego praw, w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c.

Powódka wniosła zażalenie, w którym zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego w całości. Zarzuciła naruszenie art. 379 pkt 5 i art. 386 § 2 k.p.c. Na tej podstawie

wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Realizowana przez Sąd Najwyższy kontrola w ramach rozpoznania zażalenia na orzeczenie Sądu drugiej instancji powinna mieć charakter formalny, skupiający się na przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, bez wkraczania w kompetencje sądu *in merito*. Oznacza to, że w postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia na orzeczenie o uchyleniu wyroku sądu pierwszej instancji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy poddaje kontroli prawidłowość stwierdzenia nieważności postępowania przez sąd drugiej instancji, a jeżeli przyczyną orzeczenia kasatoryjnego były przesłanki określone w art. 386 § 4 k.p.c. - bada, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował wskazane w tym przepisie przyczyny uzasadniające uchylenie orzeczenia sądu pierwszej instancji i czy jego merytoryczne stanowisko uzasadniało taką ocenę postępowania sądu pierwszej instancji.

Dokonywana kontrola ma przy tym charakter procesowy, co oznacza, że Sąd Najwyższy nie może wkraczać w merytoryczne kompetencje sądu drugiej instancji rozpoznającego apelację. Zażalenie przewidziane w Kodeksie postępowania cywilnego nie jest bowiem środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy orzeczenia, zarezerwowanej wyłącznie do przeprowadzenia w postępowaniu kasacyjnym (zob. postanowienia SN: z 25 października 2012 r., I CZ 136/12; z 25 października 2012 r., I CZ 143/12; z 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12; z 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12).

U podstaw zaskarżonego wyroku legło stwierdzenie, że postępowanie przed Sądem pierwszej instancji zostało przeprowadzone w warunkach nieważności z uwagi na pozbawienie pozwanego możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy rozpoznając sprawę na posiedzeniu niejawnym naruszył art. 15z¹ ust. 1 pkt 3 ustawy - Covid19, gdyż nie było podstaw do zastosowania tego przepisu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że nieważność postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. zachodzi także wówczas, gdy z powodu uchybienia przez sąd przepisom postępowania, strona wbrew swojej woli została faktycznie pozbawiona możliwości obrony swoich praw w jego istotnej części, a skutków tego uchybienia nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji i to bez względu na to, czy takie działanie strony mogłoby mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (zob. wyroki SN: z 15 lipca 2005 r., IV CSK 84/10; z 4 marca 2009 r., IV CSK 468/08; z 10 maja 2000 r., III CKN 416/98; z 13 czerwca 2002 r., V CKN 1057/00

Przepis art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 3 ustawy - Covid19 stanowił, że przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia niejawnego, gdy nie można przeprowadzić posiedzenia zdalnego, a przeprowadzenie rozprawy lub posiedzenia jawnego nie jest konieczne, zaś żadna ze stron nie sprzeciwiła się rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu niejawnym w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne. Z treści powołanego przepisu wynikało, że merytoryczne rozpoznanie sprawy z pominięciem rozprawy, chociażby przeprowadzonej w formie posiedzenia zdalnego, możliwe było w przypadku łącznego wystąpienia trzech przesłanek, tj. niecelowości rozprawy (brak konieczności rozpoznania sprawy na rozprawie), niemożności przeprowadzenia rozprawy, chociażby w formie posiedzenia zdalnego, oraz braku sprzeciwu stron należycie powiadomionych o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne. Z kolei, w świetle art. 15 zzs² ustawy - Covid19, jeżeli w sprawie rozpoznawanej według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego postępowanie dowodowe zostało przeprowadzone w całości, sąd mógł zamknąć rozprawę i wydać orzeczenie na posiedzeniu niejawnym po uprzednim odebraniu od stron lub uczestników postępowania stanowisk na piśmie.

Mając powyższe na uwadze, należy podzielić zapatrywanie Sądu Okręgowego, że w niniejszej sprawie, nie wystąpiła żadna z wymienionych przesłanek, w tym zwłaszcza przesłanka odebrania oświadczeń od stron na piśmie. Wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym było w okolicznościach sprawy zaskoczeniem dla stron, zwłaszcza że w piśmie procesowym z 31 stycznia 2022 r. pozwany wnosił o wezwanie biegłego na kolejny termin rozprawy celem złożenia

dodatkowych wyjaśnień do pisemnej opinii (k. 183). Wskazane okoliczności przesądzają o pozbawieniu strony pozwanej możliwości obrony jej praw, w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. Stwierdzenie przez Sąd odwoławczy nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji, skutkującej koniecznością wydania orzeczenia kasatoryjnego bez potrzeby udzielania innych wskazań co do dalszego przebiegu postępowania, było zatem prawidłowe.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c., orzekł jak w sentencji.

(A.G.)

[ał]